

lihtne keel

Veneetsia – merede kuninganna

Kohapeal kasutamiseks!

Veneetsia – merede kuninganna

Tuhandeid aastaid tagasi oli Veneetsia koha peal meri.

Jõesid kandsid lahe-soppi muda ja kive,
mida mere-vesi kokku lükkas.

Tekkisid liivased saared,
millele ehitati Veneetsia linn.

Esimesed Veneetsia elanikud olid põgenikud Roomast,
kes otsisid uut kodu, kui suur Rooma riik lagunes.

Nad kaevasid kanaleid ja kuivendasid maad,
et saartele saaks maju ehitada.

Nii sündis eriline linn,
mida ümbritses vesi.

Veneetsia asub Aadria meres,
praeguse Itaalia idarannikul.

Aadria meri on osa Vahemerest.

Meri on toonud Veneetsia linnale palju head

13.–16. sajandil oli Veneetsia võimas vabariik, mis valitses tervet Vahemere rannikut.

Siin kauplesid paljude maade kaupmehed ja kohtusid valitsejad ja poliitikud.

Siin ehitati uhkeid kirikuid ja loodi palju kunsti-teoseid.

Veneetsia käsi-töölised valmistasid kalleid luksus-kaupu. Veneetsia klaas on ka tänapäeval väga hinnatud.

Laeva-tehas Arsenale tootis kauba- ja sõja-laevu.

Veneetsial oli oma sõja-laevastik, millega ta kaitses oma maad ja kaubandust.

Veneetsia sai järjest rikkamaks.

Meri on toonud Veneetsiale ka palju muret

Algusest peale on linna kimbutanud üle-ujutused.

Saared, millele Veneetsia on ehitatud, vajuvad iga aastaga madalamaks.

Võib juhtuda, et vesi tõuseb liiga kõrgele ja linn võib uppuda.

Veneetsia langus

17. sajandil, umbes 400 aastat tagasi, hakati ehitama tugevamaid laevu ja õpiti neid paremini juhtima.

Kaupmehed hakkasid oma kaupu üle ookeani vedama, neil polnud vaja enam sõita Vahemere kaudu ega Veneetsias kohtuda.

Veneetsia võim ja rikkus vähenesid.

1797. aastal saabus Veneetsia vabariigi lõpp, alles jäi Veneetsia linn.

Turismi-linn Veneetsia

19. sajandil, peaaegu 200 aastat tagasi, tekkis turism.

See tähendas, et inimesed hakkasid tegema puhkuse-reise, et näha, kuidas elatakse teistes maades.

Paljud inimesed tahavad näha Veneetsia linna, kuna see on eriline ja väga kuulus.

Tänapäeval külastab Veneetsiat igal aastal mitu miljonit inimest.

Veneetsia on linn-muuseum.

See tähendab, et terve linn on nagu muuseum, siin on kõik samamoodi, nagu oli sadu aastaid tagasi.

Veneetsias on palju vana-aegset kunsti, uhkeid kirikuid, maju ja losse.

Siin pakutakse maitsvat toitu, siin on väga kuulsad maski-ballid ja karnevalid.

Arsenale laeva-tehase ruumides toimuvad Veneetsia biennaalid – rahvusvahelised kunsti-näitused.

Veneetsias ei ole auto-teid, siin kõnnitakse jala või sõidetakse paatidega.

Kõige tuntum Veneetsia paat on gondel.

See on lameda põhjaga kitsas paat, mida juhivad sõudjad ühe aeruga.

Gondel – Veneetsia paat

Selle gondli kinkis Veneetsia linn Tallinnale 1983. aastal.

Gondli on valmistanud meister Giovanni Giuponi, kes käis ka ise tookord Tallinnas.

Meister Giuponi kirjutas pika kirja, kuidas gondli eest hoolitseda tuleb.

Gondliga tehti mitu aastat Tallinnas lõbu-sõite, siis aga jäi paat hooletusse ja lagunes.

Esimest korda parandati gondlit 2009.–2010. aastal.

Gondlit on näidatud rahvale vanalinna päevadel ja see on osalenud mitmes filmis.

Tavaliselt hoitakse gondlit Lennusadama hoidlas.

2022. aastal uuendati gondlit teist korda, et seda Veneetsia näitusel näidata.

16.–18. sajandil, 300–500 aastat tagasi, oli Veneetsias 10 tuhat gondlit.

Praegu on Veneetsias 400 gondlit.

Need on peamiselt turistide jaoks.

Gondel on tavaliselt:

- 11 meetrit pikk,
- 1,5 meetrit lai,
- kaalub 400–600 kilo.

Gondlit juhitakse ühe aeruga.

Gondli aeru nimetatakse: *remo*.

Gondli juhti nimetatakse: *gondoljeer*.

Gondli ehitamine on keeruline.

Seda kunsti õpitakse mitu aastat, enne kui meistriks saadakse.

Meistrid jagasid oma oskusi tavaliselt ainult oma poegadele, kellest said uued meistrid.

Nii jäid ehitamise nipid oma pere saladuseks.

Gondli-meistril on oma töökoda: *squero*.

Püha Markuse lõvi

Püha Markus oli üks Piibli autoritest, tema kirjutas Markuse evangeeliumi.

Püha Markus rändas ringi ja kuulutas Jeesuse sõnumit.

Kord sattus Markus Aadria mere äärde, kus praegu asub Veneetsia.

Talle ilmutas end ingel, kes ütles, et siia tuleb kord linn Püha Markuse auks.

Markus suri aastal 67 Aleksandrias.

828. aastal, peaaegu 800 aastat hiljem, toodi Markuse säilmed Veneetsiasse.

Tema uuele hauale püstitati kabel ja Püha Markus kuulutati Veneetsia kaitse-pühakuks.

Püha Markuse järgi on Veneetsias oma nime saanud:

- Püha Markuse kirik,
- Püha Markuse väljak.

Tiibadega lõvi on Püha Markuse sümbol.

See näitab, et Markus on tugev nagu lõvi ja tema sõnum jõuab kiiresti kohale.

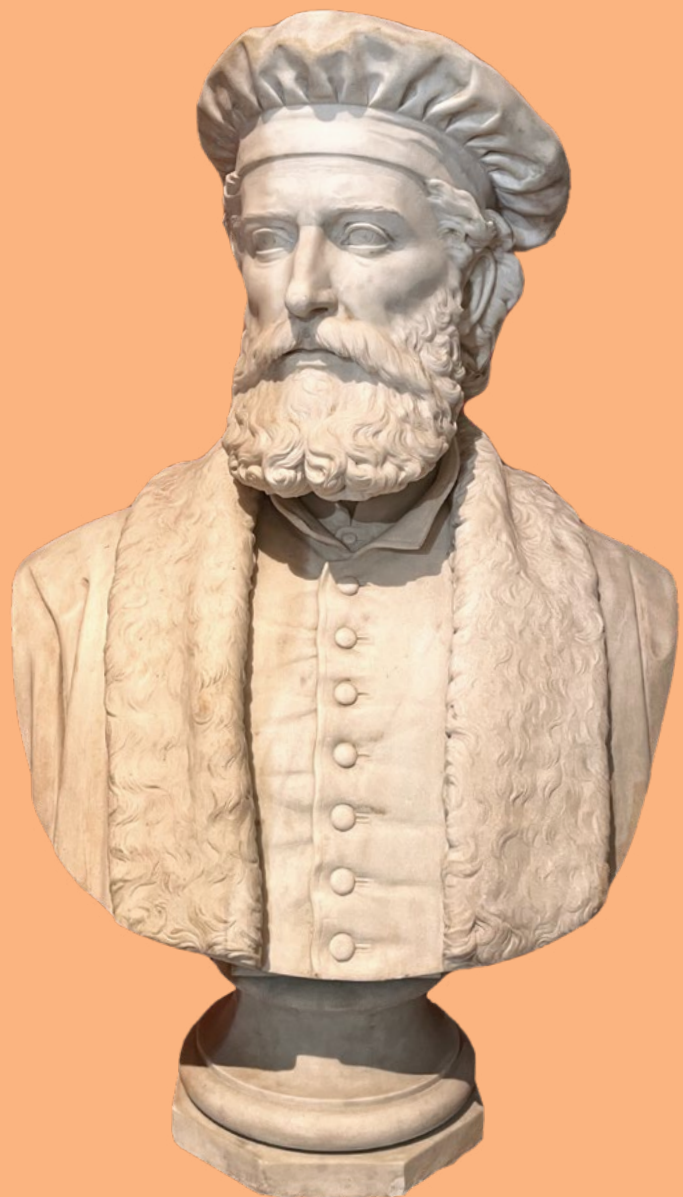
Lõvi esikäpad on maas, käpad on vees – täpselt samamoodi asub ka Veneetsia linn korraga maal ja vees.

See Püha Markuse lõvi kuju on tehtud 19. sajandil.

Nikerdatud ja kullatud puit.

Kuju on näitusele toodud Veneetsiast, Correri muuseumist.

Marco Polo kuju

Marco Polo oli kuulus maailma-rändur,
kes elas aastatel 1254–1324
– rohkem kui 700 aastat tagasi.

Marco Polo seikles Aasias, peamiselt Hiinas.

Ta kirjutas oma reisidest raamatu,
kus tutvustas eurooplastele Aasia elu ja kombeid.

Pärast reisimist kolis Marco Polo Veneetsiasse
ja hakkas kaupmeheks.

Marco Polo oli uudishimulik ja julge,
ta oskas hästi kaubelda ja inimestega suhelda.

Tema elu oli täis põnevust ja jõukust.

Marco Polo eluajal õitses ja kasvas ka Veneetsia linn.

Sellepärast öeldakse:
Marco Polo on oma ajastu sümbol ehk märk.

Selle Marco Polo kuju tegi
kunstnik Augusto Gamba aastatel 1862–1863
– 160 aastat tagasi.

Kuju on tehtud marmorist.

Kuju on näitusele toodud Veneetsias,
Teaduste, Kirjanduse ja Kunstide Instituudist.

Pianelle jalanõud

Selliseid kingi kandsid Veneetsia rikkad naised.

Kontsad tehti puust või korgist.

Kõrgeid kingi oli vaja selleks,
et naiste uhked maani kleidid
poristel tänavatel mustaks ei saaks.

Alguses olid kingad tagasihoidlikud,
need olid kaetud naha või kangaga.

Aja jooksul muutusid kingad luksus-kaubaks,
mis näitasid rikkust ja edevust.

Kingad olid väga kõrged – kuni 50 sentimeetrit.

Neid kaunistati kallite kangaste, kalliskivide ja kullaga.

Need kingad on tehtud umbes 1740. aastal.

Pealmine osa on kitsenahast ja kangast.

Kontsad on puidust.

Kingad on näitusele toodud Veneetsiast,
Mocenigo palee muuseumist.

Kolmnurkne meeste-kübar

Veneetsia kübaral on kolm serva ülespoole keeratud ja kinnitatud nõöri või nõöpidega.

Niimoodi tekib kolmnurk.

Selline kübar oli väga moodne 18. sajandil – umbes 300 aastat tagasi.

Veneetsias kandsid kolmnurkset kübarat kõik – mehed ja naised, rikkad ja vaesed.

Kübaratel olid väga erinevad kaunistused.

Kübaraid kaunistati kulla, pitsi, tikandite, tuttide ja sulgedega.

Filmides kannavad selliseid kübaraid piraadid.

See meeste kübar on tehtud 18. sajandi teisel poolel, umbes 250 aastat tagasi.

Must villane riie on ääristatud hõbedase niidiga.

Kübar on näitusele toodud Veneetsiast, Mocenigo palee muuseumist.

Fotod: Andres Teiss (gondel), Contemporanea Progetti (esemed), Wikimedia Commons

Lihne keel: Vaimupuu MTÜ, SA Maarja Küla, Rapla Tugikeskus Vahtra.

© European Easy-to-Read Logo: Inclusion Europe.

Täpsem teave aadressil www.inclusion europe.eu/easy-to-read

